

GIẢI TÍCH I

BÀI 7

CHƯƠNG II. PHÉP TÍNH TÍCH PHÂN HÀM MỘT BIẾN SỐ

§2.1. TÍCH PHÂN BẤT ĐỊNH

• Đặt vấn đề

I. Định nghĩa.

1. Định nghĩa.

$f(x)$ trên $(a; b)$, $F(x)$ là nguyên hàm của $f(x) \Leftrightarrow F'(x) = f(x), \forall x \in (a; b)$

Ví dụ

a) $f(x) = 2010$

b) $f(x) = 0$

c) $f(x) = x^\alpha, \alpha \in \mathbb{R}$

d) $f(x) = \sin x$

e) $f(x) = \ln x$

f) $y = x^2 e^x$

g) $f(x) = x^2 \ln x$

h) $f(x) = x \cos x$

i) $f(x) = x^3 \sin x$

Định lý. $F'(x) = f(x), x \in (a; b)$, khi đó tập tất cả các nguyên hàm của $f(x)$ là $F(x) + C$

Định nghĩa. $\int f(x) dx = F(x) + C$

2. Tính chất

a) $f(x)$ liên tục trên $(a; b) \Rightarrow \exists \int f(x) dx$

b) Tuyến tính. $\exists \int f(x) dx, \exists \int g(x) dx$

$$\Rightarrow \int [\alpha f(x) + \beta g(x)] dx = \alpha \int f(x) dx + \beta \int g(x) dx, \alpha, \beta \in \mathbb{R}$$

Toán tử $\int$ có khả nghịch trái, không có khả nghịch phải

c) $\frac{d}{dx} \int f(x) dx = f(x)$

d) $\int \left(\frac{d}{dx} f(x) \right) dx = f(x) + C$

3. Bảng một số tích phân thông dụng

$$\int x^\alpha dx = \begin{cases} \frac{x^{\alpha+1}}{\alpha+1} + C, & \alpha \neq -1 \\ \ln|x| + C, & \alpha = -1 \end{cases}$$

$$\int \frac{1}{1+x^2} dx = \arctan x + C$$

$$\int \sin x dx = -\cos x + C$$

$$\int \frac{1}{\sin^2 x} dx = -\cot x + C$$

$$\int \frac{dx}{\cos^2 x} = \tan x + C$$

$$\int \frac{1}{\sqrt{1-x^2}} dx = \arcsin x + C$$

$$\int a^x dx = \frac{a^x}{\ln a} + C$$

II. Các phương pháp tính

1. Đổi biến số

Mệnh đề 1. Nếu $\int g(t) dt = G(t) + C \Rightarrow \int g(w(x)) w'(x) dx = G(w(x)) + C$

Mệnh đề 2. Nếu $\int g(\varphi(x)) \varphi'(x) dx = G(x) + C \Rightarrow \int g(t) dt = G(\varphi^{-1}(t)) + C$, ở đó $t = \varphi(x)$ có hàm ngược là $x = \varphi^{-1}(t)$

Ví dụ 1

a) $\int x(x+4)^{12} dx$

b) $\int \frac{x^3 dx}{\sqrt{1-x^2}}$

c) $\int \frac{dx}{\sqrt{e^x - 1}}$

d) $\int \frac{\sin^3 x}{\sqrt{\cos x}} dx$

e) $\int \frac{\ln 2x}{x \ln 4x} dx$

f) $\int \frac{dx}{x\sqrt{1+x^2}}$

g) $\int \frac{dx}{x^2 \sqrt{4-x^2}}$

h) $\int \sqrt{a^2 + x^2} dx$

i) $\int \frac{x^2 dx}{\sqrt{1-x^2}}$

k) (K54) 1. $\int \frac{\tan x}{1+\cos^2 x} dx$

$(-\frac{1}{2} \ln \frac{\cos^2 x}{1+\cos^2 x} + C)$

2. $\int \frac{\cot x}{1+\sin^2 x} dx$

$(\frac{1}{2} \ln \frac{\sin^2 x}{1+\sin^2 x} + C)$

l) (K57) $\int \frac{2^x + 1}{2^x - 1} dx$

$(x + \frac{2}{\ln 2} \ln \frac{2^x - 1}{2^x} + C)$

m) (K61) $\int e^{\sin^2 x} \sin(2x) dx$

$(e^{\sin^2 x} + C)$

n) (K62) $\int \frac{3-2x}{\sqrt{1-x^2}} dx$

$(3 \arcsin x + 2\sqrt{1-x^2} + C)$

2. Tích phân từng phần. Các hàm u, v khả vi, có $\int u dv = uv - \int v du$

Ví dụ 2

a) $\int \ln^2 x dx$

b) $\int (5x+6) \cos 3x dx$

c) $\int \sin(\ln x) dx$

d) $\int (\arcsin x)^2 dx$

e) $\int \frac{x}{\cos^2 x} dx$

f) $\int \frac{x \cos x}{\sin^3 x} dx$

g) $\int x \ln \frac{1-x}{1+x} dx$

h) $\int \frac{\arcsin x}{\sqrt{1+x}} dx$

i) $\int \sqrt{a^2 - x^2} dx$

k) $\int \frac{x \ln(x + \sqrt{1+x^2})}{\sqrt{1+x^2}} dx$

Ví dụ 3.

a) $\int \frac{x dx}{e^x (x-1)^2}$ $(-\frac{e^{-x}}{x-1} + C)$

b) $\int \frac{(1+x) dx}{x^2 e^x}$ $(-\frac{e^{-x}}{x} + C)$

c) (K53) 1) $\int \operatorname{arccot} \sqrt{2x-1} dx$

$(\frac{1}{2} [2x \operatorname{arccot} \sqrt{2x-1} + \sqrt{2x-1}] + C)$

$$2) \int \arctan \sqrt{2x+1} dx \quad \left(\frac{1}{2} [2(x+1) \arctan \sqrt{2x+1} - \sqrt{2x+1}] + C \right)$$

$$d)(K56) \quad 1) \int \frac{x \ln(1+2x)}{e^{2x}} dx \quad \left(-\frac{1}{4} e^{-2x} [(2x+1) \ln(1+2x) + 1] + C \right)$$

$$2) \int \frac{x \ln(1+3x)}{e^{3x}} dx \quad \left(-\frac{1}{9} e^{-3x} [(3x+1) \ln(3x+1) + 1] + C \right)$$

$$e)(K59) \quad 1) \int \ln(x^2 + 2x + 3) dx$$

$$\left(-\frac{\ln(x^2 + 1)}{x+1} + \frac{1}{3} \ln(x^2 + 2) + \frac{2\sqrt{2}}{3} \arctan \frac{x}{\sqrt{2}} - \frac{2}{3} \ln|x+1| + C \right)$$

$$2) \int \frac{\ln(x^2 + 2)}{(x+1)^2} dx$$

$$\left(-\frac{\ln(x^2 + 1)}{x+2} + \frac{2}{5} \ln(x^2 + 1) + \frac{2}{5} \arctan x - \frac{4}{5} \ln|x+2| + C \right)$$

$$f)(K62) \quad \int (x+2) \ln x dx \quad \left(\left(\frac{x^2}{2} + 2x \right) \ln x - \frac{x^2}{4} - 2x + C \right)$$

3. Sử dụng các lớp hàm có tính chất đặc biệt

Ví dụ 4

$$a) \int x^8 e^x dx$$

$$b) \int x^9 \cos x dx$$

$$c) \int x^{10} \sin x dx$$

$$d) \int x^n e^x dx$$

$$e) \int x^n \cos x dx$$

$$f) \int x^n \sin x dx$$

4. Tích phân của một vài lớp hàm khác

a) Hàm hữu tỉ $R(x) = \frac{P_m(x)}{Q_n(x)}$, $P_m(x)$, $Q_n(x)$ là các đa thức bậc m , n của x ($m < n$).

Định lý. Nếu $Q_n(x) = a_n(x-a)^\alpha(x-b)^\beta \dots (x^2+px+q)^\mu \dots (x^2+lx+s)^\gamma$, ở đó $\alpha, \beta, \dots, \mu \in \mathbb{N}$; $a, b \in \mathbb{R}$, $p^2 - 4q < 0$, $l^2 - 4s < 0$, $\alpha + \beta + \dots + 2(\mu + \dots + \gamma) = n$. Khi đó

$$R(x) = \frac{A}{(x-a)^\alpha} + \frac{A_1}{(x-a)^{\alpha-1}} + \dots + \frac{A_{\alpha-1}}{x-a} + \frac{B}{(x-b)^\beta} + \frac{B_1}{(x-b)^{\beta-1}} + \dots + \frac{B_{\beta-1}}{x-b} + \frac{Mx+N}{(x^2+px+q)^\mu} + \frac{M_1x+N_1}{(x^2+px+q)^{\mu-1}} + \dots + \frac{M_{\mu-1}x+N_{\mu-1}}{x^2+px+q} + \dots + \frac{Px+Q}{(x^2+lx+s)^\gamma} + \frac{P_1x+Q_1}{(x^2+lx+s)^{\gamma-1}} + \dots + \frac{P_{\gamma-1}x+Q_{\gamma-1}}{x^2+lx+s},$$

các hệ số nêu trên được tính theo phương pháp hệ số bất định.

Từ đó, để tính $\int R(x) dx$ ta sẽ dẫn đến tính các tích phân sau

$$1^\circ) \int \frac{A}{(x-a)^k} dx; \quad 2^\circ) \int \frac{Mx+N}{x^2+px+q} dx; \quad 3^\circ) \int \frac{Mx+N}{(x^2+px+q)^m} dx;$$

ở đó $p^2 - 4q < 0$.

Ví dụ 5.

$$a) \int \frac{dx}{(x-2)^5}$$

$$b) \int \frac{2x+1}{x^2+3x+4} dx$$

$$c) \int \frac{3x+2}{(x^2+2x+2)^2} dx$$

$$d) \int \frac{x^2+1}{(x+3)(x-1)^3} dx$$

$$e) \int \frac{x^2+2}{x^4+4} dx$$

$$f) \int \frac{dx}{x^8+x^6}$$

$$g) \int \frac{dx}{x(x^5+1)^2}$$

$$h)(K58) \int \frac{x^2+1}{(x-3)^3(x+1)} dx$$

$$\left(\frac{1}{32} \ln \left| \frac{x-3}{x+1} \right| - \frac{7}{8(x-3)} - \frac{5}{4(x-3)^2} + C \right)$$

$$i)(K60) \int (3x^2 - 4x + 1) \arctan x dx$$

$$\left((x^3 - 2x^2 + x) \arctan x - \frac{(x-2)^2}{2} + 2 \arctan x + C \right)$$

$$k)(K61) \int \frac{x^3}{1+x^8} dx$$

$$\left(\frac{1}{4} \arctan(x^4) + C \right)$$

HAVE A GOOD UNDERSTANDING!